

Міністерство освіти і науки, молоді і спорту України
Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ПОСІБНИК
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
СТУДЕНТІВ-ГЕОГРАФІВ

2012

УДК 371.133 (076)+ 371.134

Рецензенти: докт. пед. наук, проф. Л.І. Зеленська
канд. філолог. наук, доц., О.І. Переворська

Лисичарова Г.О., Ламекіна Г.О. Посібник до організації та проведення педагогічної практики студентів-географів. – Д.: РВВ ДНУ ім. Олесь Гончара, 2012. – 54 с.

Наведені програми: «Педагогічна практика» (спеціальність 7.070501 – «Географія», освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст), «Виробнича (асистентська) практика» (спеціальність 8.070501 – «Географія», освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр); змістові модулі і рекомендації щодо їх виконання, вимоги до підготовки та проведення різних типів навчально-виховних занять та заходів в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах України, зразки оформлення методичних матеріалів педагогічної практики та список рекомендованої літератури. Видання призначене допомогти студентам на практиці опанувати професійно-педагогічні обов'язки вчителя (викладача) географії.

Для студентів геолого-географічного факультету ДНУ, що навчаються за спеціальностями «Географія» і «Рекреаційна географія та туристично-краєзнавча робота».

Посібник до організації та проведення педагогічної практики студентів-географів

Укладачі: доц., к. пед. н. – Г. О. Лисичарова,
доц., к. пед. н. – Г. О. Ламекіна

Рекомендовано навчально-методичною Радою геолого-географічного факультету ДНУ ім. О. Гончара, протокол № 59 від 21.06.2011

Підписано до друку . 07. 11. Формат 60 x 90/16. Папір друкарський.
Друк плоский. Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 3,4. Тираж 100 пр. Зам. № .

РВВ ДНУ ім. Олесь Гончара, вул. Наукова, 13, м. Дніпропетровськ, 49050.
Друкарня ДНУ ім. Олесь Гончара, вул. Наукова, 5, м. Дніпропетровськ, 49050

© Лисичарова Г.О., Ламекіна Г.О., 2012
© Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара, 2012

П Е Р Е Д М О В А

Мета практики: оволодіння формами та методами організації викладання географічних дисциплін у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах (I-IV рівнів акредитації), закріплення системи знань в галузевих напрямках географічної науки: фізичної, суспільної, економічної та соціальної географії тощо. Досягнення даної мети ґрунтується на застосуванні сучасних технологій, технік та методик навчання на основі досягнень педагогічної науки (розділ дидактики), фізико-географічних, суспільно-географічних, еколого-географічних досліджень та впровадження їх результатів у навчально-виховний процес школи.

Завдання практики:

- 1) закріпити й розширити теоретичні знання, здобуті на заняттях в університеті, навчитися використовувати їх на практиці в навчально-виховній роботі з учнівською або студентською молоддю;
- 2) ознайомитися з документацією, що містить інформацію про викладання географії у навчальному закладі (навчальний план, паспорт спеціальності тощо);
- 3) розширити знання про обсяг професійно-педагогічної діяльності та функціональні обов'язки вчителя географії або викладача вищого навчального закладу (I-IV рівнів акредитації), класного керівника або куратора;
- 4) відвідати відкриті заняття (уроки, лекції, практичні роботи, тощо) провідних фахівців, що здійснюють викладання географічних курсів у навчальному закладі, у кількості, зазначеній керівником практики;
- 5) розробити і провести навчальні заняття (урок, лекцію, практичну, лабораторну роботу, семінар, тощо) у кількості, зазначеній керівником практики;
- 6) взяти участь в проведенні позакласної або позааудиторної роботи з учнівською або студентською молоддю;
- 7) зібрати матеріал чи здійснити апробацію власних методичних та наукових розробок за планом дипломної або магістерської роботи.

Базові дисципліни: «Основи викладання географії», «Форми організації викладання географії», «Практикум з шкільної географії», «Зміст підручників та програм», «Методика позакласної роботи з географії», «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі».

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
спеціальність 7.070501 – «Географія»
освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст

МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Підготовчий етап практики. Знайомство з діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів.

ТЕМА 1. Вивчення основних правил техніки безпеки під час проведення практики; знайомство з програмою практики.

ТЕМА 2. Знайомство з документацією вчителя географії (стандарт географічної освіти; методичний лист МОНУ «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 20_/20_ навчальний рік»; типові навчальні плани; навчальні програми шкільних географічних курсів); професійно-педагогічними обов'язками вчителя географії загальноосвітнього навчального закладу та класного керівника.

ТЕМА 3. Знайомство з навчально-методичним оснащенням навчального закладу-місцем практики: методичний кабінет, шкільний кабінет географії, календарно-тематичний план викладання географії в 6-10 класах, накази з організації навчальної роботи в школі, класні журнали.

МОДУЛЬ 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Пасивна педагогічна діяльність.

ТЕМА 1. Відвідування відкритих уроків та навчально-виховних заходів, що проводяться у загальноосвітній школі-місці практики (за розкладом). Оформлення педагогічних аналізів відкритих уроків у кількості, зазначеній керівником практики.

ТЕМА 2. Опрацювання навчально-методичної літератури для написання поурочних планів (за календарно-тематичним планом роботи вчителя географії) та навчально-виховних заходів, що заплановані у загальноосвітній школі-місці практики (за розкладом).

МОДУЛЬ 3.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Активна педагогічна діяльність.

ТЕМА 1. Проведення навчальних занять (уроків), згідно календарно-тематичного планування та розкладу занять, у кількості, зазначеній керівником практики.

ТЕМА 2. Проведення відкритого заняття (уроку) згідно календарно-тематичного планування та розкладу занять, із запрошенням керівників практики від загальноосвітнього навчального закладу та кафедри фізичної та економічної географії ДНУ ім. О. Гончара.

ТЕМА 3. Проведення позакласного заходу згідно плану виховної роботи класного керівника учнівського колективу, за яким закріплений студент-практикант.

ТЕМА 4. Складання психолого-педагогічної характеристики на учня або учнівський колектив згідно плану психолого-педагогічних досліджень кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. О. Гончара.

МОДУЛЬ 4.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Оформлення звіту та захист практики.

ТЕМА 1. Подання документації психолого-педагогічних досліджень під час педагогічної практики та захист завдань з організації виховної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі керівникам практики від кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. О. Гончара.

ТЕМА 2. Оформлення щоденника педагогічної практики.

ТЕМА 3. Написання звіту за результатами педагогічної практики та самоаналіз власної педагогічної діяльності згідно плану підсумкової конференції. Захист результатів педагогічної практики на кафедрі фізичної та економічної географії ДНУ ім. О. Гончара.

В результаті проходження виробничої (педагогічної) практики фахівець повинен знати :

- Основи педагогіки та вікової психології.
- Мету шкільної географії, її внесок в систему формування

особистості учня.

- Зміст і структуру базового рівня географічної освіти (програму загальноосвітньої школи та інші типи програм), концепції змісту шкільної географії та перспективи її розвитку.
- Сучасні вимоги до організації пізнавальної навчальної діяльності учнів.
- Особливості та тенденції розвитку сучасного уроку географії, форми організації навчальної діяльності учнів на уроці.
- Педагогічні технології навчання географії в загальноосвітніх закладах.
- Зміст диференційованого навчання географії з урахуванням інтересів й нахилів учнів; форми та види контролю знань й вмінь, критерії оцінки відповідей й робіт учнів.
- Зміст та методику проведення педагогічного спостереження, аналізу та самоаналізу навчально-виховного процесу у загальноосвітніх закладах України.

Підготовлений фахівець повинен *в м і т и* :

- Науково організовувати власну педагогічну діяльність під час підготовки та проведення уроків географії, у позакласній роботі.
- Використовуючи теоретичні знання вміти аналізувати відкриті заняття вчителів-методистів, що здійснюють навчально-виховний процес у загальноосвітньому закладі-місці практики.
- Здійснювати роботу з формування в учнів всіх компонентів змісту шкільної географії – знань, вмінь, досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного відношення до оточення.
- Формувати в учнів комплексного підходу до ознайомлення з географічними об'єктами та процесами як важливої умови їх розвитку й становлення наукового світогляду.
- Поєднувати передачу учням готової інформації з організацією їх самостійної діяльності, в тому числі дослідницької, включати проблемне

навчання в навчальний процес. Здійснювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки.

- Займатися самоосвітою; поповнювати свої знання.
- Вести науково-дослідницьку роботу в цілях вдосконалення навчального процесу, що повинно сприяти творчому характеру діяльності вчителя.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

спеціальність 8.070501 – «Географія»

освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр

МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Асистентська практика магістрів.

ТЕМА 1. Підготовчий етап практики: вивчення основних правил техніки безпеки під час проведення практики; знайомство з програмою практики, документацією підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів на кафедрі фізичної та економічної географії (паспорт спеціальності, навчальний план); професійно-педагогічними обов'язками викладача вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації та куратора.

ТЕМА 2. Узагальнення передового педагогічного досвіду провідних фахівців, що здійснюють підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів на кафедрі фізичної та економічної географії ДНУ ім. О. Гончара: відвідування та аналіз відкритих лекцій та практичних занять.

ТЕМА 3. Активна педагогічна діяльність: розробка та проведення навчального заняття (лекції, практичної, лабораторної роботи, семінару).

ТЕМА 4. Проведення організаційно-виховного заходу згідно плану виховної роботи куратора студентського колективу, за яким закріплений студент-практикант.

ТЕМА 5. Складання психолого-педагогічної характеристики на студента або студентський колектив згідно плану психолого-педагогічних досліджень кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. О. Гончара.

ТЕМА 6. Оформлення звіту та захист результатів практики на кафедрі фізичної та економічної географії ДНУ ім. О. Гончара: оформлення щоденника асистентської практики, аналізів відкритих занять, плану-конспекту навчального заняття, самоаналізу проведеного заняття.

В результаті проходження виробничої (асистентської) практики фахівець повинен знати :

- Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні, професійної педагогічної етики.
- Законодавчу базу організації навчання у ВНЗ України, напрямки модернізації вищої освіти України за вимогами Болонського процесу.
- Педагогічні технології навчання географії.
- Методи та форми організації навчання у вищих навчальних закладах та їх систематику.
- Стандарт вищої базової географічної освіти.
- Зміст спостереження та аналізу навчального процесу у ВНЗ України.

Підготовлений фахівець повинен вміти :

- Використовуючи теоретичні знання вміти аналізувати відкриті лекції та практичні заняття провідних фахівців, що здійснюють підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів на кафедрі фізичної та економічної географії.
- Використовуючи сучасні досягнення педагогічної та географічної наук планувати, організовувати навчальний процес у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.
- Використовуючи знання комп'ютерного та іншого спеціального обладнання та забезпечення вміти ефективно його використовувати у навчально-виховній роботі.
- Планувати фронтальну організаційно-виховну та індивідуальну позааудиторну роботу зі студентською молоддю.

ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП ПРАКТИКИ

I. Укладання договору (у 2-х примірниках) із загальноосвітнім навчальним закладом про місце проходження педагогічної практики (для спеціалістів).

II. Інструктаж за основними правилами техніки безпеки під час проведення педагогічної практики.

ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ (ВИКЛАДАЧА) ГЕОГРАФІЇ

1. Загальні положення

1.1. Учителем (викладачем) географії може працювати особа, яка має спеціальну педагогічну освіту, підтверджену документом встановленої форми (дипломом бакалавра, спеціаліста або магістра).

1.2. При оформленні на роботу в навчальний заклад всі працівники повинні пройти попередній медичний огляд; при подальшій роботі медичні огляди проводяться періодично.

1.3. З учителем (викладачем) повинні бути проведені інструктажі з охорони праці: вступний (при вступі на роботу), первинний (на робочому місці), повторний (один раз на шість місяців).

1.4. У разі необхідності з учителем (викладачем) географії проводять позаплановий та цільовий інструктажі з охорони праці.

1.5. Якщо при проведенні занять з географії використовується електрообладнання (прилади, пристрої, комп'ютери), учитель (викладач) повинен пройти відповідне навчання з електробезпеки.

1.6. Учитель (викладач) повинен дотримуватися встановленого в навчальному закладі режиму праці та відпочинку і вимагати його дотримання від учнів.

1.7. Учитель (викладач) повинен знати правила пожежної безпеки і вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння (вогнегасниками).

1.8. Учитель (викладач) повинен вміти надавати першу (долікарську) допомогу. У разі захворювання дитини чи нещасного випадку повинен негайно викликати

медичного працівника.

1.9. При виконанні професійних обов'язків на вчителя (викладача) географії можуть діяти такі шкідливі або небезпечні фактори: 1) висока психофізіологічна напруга; 2) висока концентрація уваги; 3) небезпека ураження електрострумом; 4) небезпека виникнення загорань та пожеж; 5) порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень; 6) довготривалі статичні навантаження.

1.10. Якщо вплив шкідливих та небезпечних факторів, які діють на вчителя (викладача) під час навчального процесу, можна зменшити за рахунок засобів індивідуального захисту, то вони видаються згідно з типовими або галузевими нормами.

1.11. Учитель (викладач) географії зобов'язаний оперативно повідомляти керівника навчального закладу: про всі недоліки в навчальному процесі, які негативно впливають на здоров'я учнів, а також у випадку ймовірності виникнення аварійної ситуації; про кожний нещасний випадок з учнями та співробітниками. У цьому разі першочергові дії вчителя (викладача) мають бути спрямовані на надання першої (долікарської) допомоги потерпілим та забезпечення безпеки учнів.

1.12. Учитель (викладач) несе персональну відповідальність за життя та здоров'я учнів під час навчального процесу.

1.13. У своїй роботі учитель (викладач) географії повинен активно пропагувати дотримання учнями вимог охорони праці, правил дорожнього руху, безпечної поведінки в побуті та громадських місцях.

1.14. Знання і виконання вимог цієї інструкції є посадовим обов'язком учителя (викладача) географії, а їх невиконання — порушенням трудової дисципліни, що тягне за собою відповідальність, встановлену чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком занять у навчальному приміщенні вчитель (викладач) повинен перевірити стан меблів, обладнання, технічних засобів навчання, робочих місць учнів, їх відповідність нормам охорони праці, правилам техніки безпеки й санітарії та гігієни дітей та підлітків.

2.2. Перед допуском учнів (студентів) у приміщення для занять з географії

учитель (викладач) повинен перевірити справність електричних вимикачів і розеток, а також виключити наявність оголених контактів дротів електромереж.

2.3. При необхідності використання учнями (студентами) на уроках географії обладнання, пристроїв, учитель (викладач) повинен перевірити їх справність, наявність захисних засобів, відсутність травмонебезпечних факторів.

2.4. На початку навчального року, а також перед початком занять за новою темою в курсі географії вчитель (викладач) зобов'язаний провести з учнями (студентами) інструктаж (з безпеки життєдіяльності, охорони праці).

2.5. Учитель (викладач) зобов'язаний ознайомити учнів з правилами безпечної експлуатації обладнання, інструментів, пристроїв, які використовуються в навчальному процесі.

2.6. При встановленні порушень вимог охорони праці в приміщенні для занять, учитель (викладач) не повинен розпочинати чи продовжувати роботу з учнями (студентами) до усунення недоліків, які загрожують їхньому життю та здоров'ю.

2.7. Учитель (викладач) зобов'язаний повідомити керівника або відповідальну посадову особу навчального закладу про причини відміни занять у кабінеті.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Учитель (викладач) контролює обстановку під час занять з географії та забезпечує безпечне проведення навчального процесу.

3.2. Під час занять з географії у навчальному кабінеті виконується тільки та робота, яка передбачена розкладом і планом занять.

3.3. Учителю (викладачеві) під час занять забороняється виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці учня чи в приміщенні. Ремонт виконується спеціально підготовленим персоналом закладу (електромонтером, слюсарем, електромеханіком).

3.4. Якщо під час занять раптово погіршився стан здоров'я одного з учнів (студентів) або вчителя (викладача), мають бути прийняті екстрені заходи: 1) при погіршенні стану здоров'я учня (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа і т. ін.) учитель надає йому необхідну першу (долікарську) допомогу та викликає медичного працівника; 2) при погіршенні стану здоров'я учителя учні повідомляють

про це керівника закладу. Керівник надає допомогу хворому та вживає заходів щодо продовження занять з учнями (студентами).

3.5. Учителю (викладачеві) забороняється залишати учнів (студентів), з якими він проводить заняття, екскурсії тощо, без нагляду.

3.6. Учитель (викладач) повинен вживати заходи дисциплінарного впливу до учнів, які свідомо порушують правила безпечної поведінки під час занять з географії.

3.7. Учитель (викладач) зобов'язаний повідомляти керівника закладу про всі недоліки в забезпеченні охорони праці, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, травмонебезпеки обладнання, інструментів тощо).

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Після закінчення роботи вчитель (викладач) географії зобов'язаний:

- привести в порядок робоче місце;
- прибрати в установлені місця наочні посібники, журнал, зошити, інструменти, інші матеріали;
- закрити вікна, кватирки, вимкнути світло та електрообладнання;
- повідомити керівника навчального закладу про виявлені порушення з охорони праці.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення аварійної ситуації учитель (викладач) географії повинен: негайно повідомити керівника навчального закладу або представника адміністрації про виникнення аварійної ситуації, її місцезнаходження; діяти чітко, без метушні, запобігати проявам паніки серед учнів та співробітників; евакуювати учнів із приміщення швидко, без паніки по шляхах евакуації; дотримуватися при пожежі інструкції з пожежної безпеки для навчального закладу; надавати першу (долікарську) допомогу потерпілим в аварійній ситуації.

III. Установча конференція проведення педагогічної практики.

1. Оформлення та ведення «Щоденника педагогічної практики».
2. Вимоги до проведення пасивного етапу практики.

3. Зміст і особливості проходження активного етапу практики.
4. Консультація з проведення психолого-педагогічного блоку завдань педагогічної практики від викладача кафедри педагогіки та корекційної освіти.
5. Звітна документація педагогічної практики.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЩОДЕННИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Міністерство освіти і науки, молоді і спорту України
Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ЩОДЕННИК

ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (для спеціалістів)
ВИРОБНИЧОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ (для магістрів)

Студента

(П. І. П-б.)

Групи _____

Керівник практики:

(П. І. П-б.)

20... рік

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

1. Назва навчального закладу: _____

2. Адреса навчального закладу _____

Телефон _____

3. Керівники практики від навчального закладу:

Директор _____

Вчитель географії _____

4. Розклад дзвінків:

1 урок	
2 урок	
3 урок	
4 урок	
5 урок	
6 урок	
7 урок	

5. Розклад уроків географії:

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
1.	1.	1.	1.	1.
2.	2.	2.	2.	2.
3.	3.	3.	3.	3.
4.	4.	4.	4.	4.
5.	5.	5.	5.	5.
6.	6.	6.	6.	6.
7.	7.	7.	7.	7.

ПЛАН – КАЛЕНДАР ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (для спеціалістів)

№ п/п	Зміст робіт	Тижні практики			
		I	II	III	IV
1	Установча конференція з педагогічної практики. Інструктаж з техніки безпеки під час педагогічної практики	+			
2	Знайомство з планом-календарем програми практики	+			
3	Бесіда з керівництвом навчального закладу, класним керівником вчителями	+			
4	Прикріплення до класу, знайомство з кабінетом географії. Проведення класної години для знайомства з учнями	+			
5	Знайомство з документацією вчителя географії, професійно-педагогічними обов'язками вчителя географії навчального закладу та класного керівника	+			
6	Знайомство з класом й документацією планування вчителя географії й класного керівника	+			
7	Відвідування відкритих уроків, що проводяться вчителями в навчальному закладі	+	+		
8	Підготовка документації навчального планування (план виховної роботи; тематичний план уроків географії; план колективної творчої діяльності; індивідуальний план роботи)	+	+		
9	Затвердження вчителем географії або методистом планів навчально-виховної роботи під час педагогічної практики	+			
10	Участь в проведенні уроків в якості помічника вчителя географії	+	+		
11	Оформлення щоденника практики	+	+	+	+
12	Складення та затвердження конспектів уроків		+	+	+
13	Проведення уроків з географії		+	+	+
14	Аналіз уроків учителем географії й методистом, самоаналіз		+	+	+
15	Проведення залікового відкритого уроку				+
16	Участь в роботі із класного керівництва	+	+	+	+
17	Аналіз уроків інших студентів-практикантів			+	+
18	Проведення позакласної роботи з географії, її аналіз	за планом			
19	Виконання завдання кафедри педагогіки та корекційної освіти (психолого-педагогічна характеристика учня або учнівського колективу)		+	+	+
20	Підготовка звітної документації й захист результатів педагогічної практики				+

ПЛАН – КАЛЕНДАР АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ (для магістрів)

№ п/п	Зміст робіт	Тиждень практики
		I
1	Установча конференція з виробничої (асистентської) практики. Інструктаж з техніки безпеки під час практики	+
2	Знайомство з планом-календарем програми практики	+
3	Бесіда з керівництвом факультету та кафедри навчального закладу, куратором, викладачами	+
4	Прикріплення до академічної групи, знайомство з навчальними аудиторіями географії. Проведення організаційно-виховної години для знайомства зі студентами	+
5	Знайомство з документацією підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів на кафедрі (паспорт спеціальності, навчальний план); професійно-педагогічними обов'язками викладача вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації та куратора академічної групи	+
6	Відвідування відкритих занять, що проводяться викладачами вищого навчального закладу	+
7	Підготовка документації навчального планування (план виховної роботи; тематичний план занять географії; план колективної творчої діяльності; індивідуальний план роботи)	+
8	Затвердження викладачем кафедри або методистом планів навчально-виховної роботи під час асистентської практики	+
9	Участь в проведенні занять з географічних дисциплін в якості помічника викладача	+
10	Оформлення щоденника практики	+
11	Складення та затвердження планів-конспектів навчальних занять	+
12	Проведення залікового відкритого заняття	+
13	Аналіз проведеного навчального заняття викладачем кафедри й методистом, самоаналіз	+
14	Аналіз навчальних занять інших магістрів-практикантів	+
15	Участь в роботі із керівництва студентською академічною групою (кураторства)	+
16	Проведення організаційно-виховної роботи з географії, її аналіз	за планом
17	Написання методичного розділу за темою магістерського дослідження	+
18	Виконання завдання кафедри педагогіки та корекційної освіти (психолого-педагогічна характеристика студента або студентського колективу)	+
19	Підготовка звітної документації й захист результатів виробничої (асистентської) практики	+

ПАСИВНИЙ ЕТАП ПРАКТИКИ

I. Відвідування відкритих уроків (занять) та навчально-виховних (організаційно-виховних) заходів, що проводяться у навчальному закладі – місці практики (за розкладом).

II. Оформлення педагогічних аналізів відкритих уроків у кількості, зазначеній керівником практики.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ (ВИКЛАДАЧА) ГЕОГРАФІЇ

I. Навчально-виховна робота з географії

1. Підготовка вчителя (викладача) до уроку:

1) знання та використання вчителем (викладачем) вимог удосконалених програм, інших нормативних документів та інструкційно-методичних рекомендацій з питань викладання предмета географії;

2) визначення вчителем (викладачем) мети уроку (заняття) та його завдань, вибір відповідно до цього структури уроку (заняття), його типу, форм і методів роботи. Підготовка дидактичних, наочних посібників, ТЗН.

2. Науково-методичний рівень викладання:

1) глибина розкриття вчителем змісту програмного матеріалу;

2) науковість і доступність викладання навчального матеріалу;

3) забезпечення чіткого виділення та пояснення основних понять;

4) ефективність використання вчителем методів і прийомів, наочності, ТЗН;

5) форми та методи роботи вчителя з відстаючими та здібними учнями;

6) робота вчителя (викладача) з розвитку логічного мислення, пізнавального інтересу, розумової діяльності;

7) забезпечення єдності процесу навчання, виховання, розвитку;

8) здійснення зв'язку теорії із практикою, профорієнтаційна спрямованість.

3. Організація самостійної роботи учня (студента):

1) вироблення навичок навчальної діяльності;

2) організація роботи з навчальними матеріалами (підручник, довідники, таблиці);

3) система самостійних, контрольних, практичних робіт, ступіть їх складності;

4) співвідношення за складністю й обсягом домашніх і класних робіт.

4. Організація повторення навчального матеріалу.

5. Індивідуальна робота з учнями (студентами).

6. Додержання техніки безпеки та санітарно-гігієнічного режиму на уроках (заняттях).

7. Систематичність та об'єктивність оцінювання знань учнів (студентів).

II. Результативність навчання географії

1. Стан виконання навчальних програм.

2. Рівень навчальних досягнень учнів (студентів):

1) об'єктивність оцінок за результатами директорських (ректорських) контрольних, практичних (лабораторних) робіт чи усного опитування (семінарів);

2) рівень засвоєння навчального матеріалу, оволодіння теоретичним матеріалом;

3) уміння застосовувати теоретичні знання на практиці;

4) ступінь розвитку мислення учнів (студентів);

5) сформованість навичок роботи учнів (студентів) із підручником, таблицями, довідниками;

6) сформованість навичок навчальної діяльності учнів (студентів);

7) специфічні вміння й навички відповідно до предмета географії.

III. Навчально-матеріальна база викладання географії

1. Наявність кабінету (лабораторії) географії та ступінь його забезпеченості навчальним обладнанням.

2. Наявність, зберігання та використання наочності, ТЗН.

3. Додержання техніки безпеки.

4. Управління й контроль.

IV. Позакласна (позааудиторна) робота з географії

1. Форми позакласної (позааудиторної) роботи з предмета.

2. Залучення школярів (студентів) до позакласної (позааудиторної) роботи.

3. Наступність класної (аудиторної) та позакласної (позааудиторної) роботи.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ (ВИКЛАДАЧА) ПІД ЧАС ЗАНЯТТЯ

Вчитель (викладач) _____ Предмет _____

Клас (курс) _____ Дата _____

Тема уроку (заняття) _____

Мета уроку (заняття):

Освітня: _____

Розвивальна: _____

Виховна: _____

Тип уроку (заняття): _____

Мета відвідування уроку (заняття): спостереження та аналіз методичних особливостей проведення уроків (занять) географії в навчальному закладі.

В класі (аудиторії) присутні _____ учнів (студентів)

Спостереження за ходом уроку (заняття)

Етапи уроку (заняття)	Робота вчителя (викладача) на уроці (занятті)	Робота учнів (студентів) на уроці (занятті)

Спостереження та аналіз уроку (заняття) складений _____ (_____)
Підпис Прізвище, ініціали

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УРОКУ (ЗАНЯТТЯ)

Робота вчителя (викладача) на уроці (занятті)	Робоче місце вчителя (викладача)	Робота учнів (студентів)	Стійкість уваги					
	Дотримання сан.-гігієнічних вимог		Робоче місце учня (студента)					
	Постановка мети уроку (заняття)		Готовність до уроку (заняття)					
	Види контролю		Активність учнів (студентів) на уроці (занятті)					
	Творчі завдання		Самостійна робота учнів (студентів)					
			Дисципліна на уроці (занятті)					
	Рівень компетентності оцінювання		Ступінь засвоєння матеріалу					
	Активізація пізнавальної діяльності	Оцінка діяльності вчителя (викладача)	Види діяльності	В(4)	Д(3)	С(2)	Н(1)	
	Виклади нового матеріалу		Підготовка до уроку (заняття)					
	Наступність		Організація роботи класу (курсу)					
	Доступність		Методика перевірки знань					
	Науковість		Теоретичний рівень викладання					
	Наявність пізнавально-творчих знань		Використання ТЗН					
	Міжпредметні зв'язки		Диференційний підхід					
	Підбиття підсумків уроку (заняття)		Методична майстерність					
	Домашнє завдання: інструктаж		Результативність уроку (заняття)					
	Диференціація		Усього					
	Рациональне використання часу		Категорія	Вис.	Дост.	Сер.	Поч.	
	Педагогічний такт		Обсяг знань	Критерії оцінювання				
	Впровадження інноваційних технологій			Критерії оцінювання				
Поурочний план	Форма контролю							
Самоаналіз уроку (заняття)	Усна							
	Письмова							
	Інші види							
	Рівень знань учнів (студентів)							
	Усього							

В(4) – вчитель (викладач) використовує нестандартні, творчі прийоми, які дають позитивний результат

Д(3) – вчитель (викладач) володіє стандартними прийомами, елементами творчості

С(2) – вчитель (викладач) володіє стандартними прийомами, відпрацьованими повною мірою

Н(1) – вчитель (викладач) формально підходить до роботи

Пропозиції:

Спостереження та аналіз уроку (заняття) складений _____ (_____)

Підпис

Прізвище, ініціали

ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІДКРИТОГО УРОКУ (ЗАНЯТТЯ) ГЕОГРАФІЇ

Дата _____ Школа _____ Клас (курс) _____

Вчитель (викладач) _____

Тема уроку(заняття) _____

<p style="text-align: center;">ДОТРИМАНО ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Науковість; * Доступність; * Наочність; * Проблемність; * Самостійність і активність учнів; * Систематичність і послідовність; * Врахування індивідуальних особливостей учнів; * Диференціація; * Інтеграція; * Свідомість, стійкість засвоєння знань, умінь та навичок учнів; * Зв'язок навчання з життям; * Єдність освітніх, розвиваючих, виховних функцій навчання 	<p style="text-align: center;">РЕАЛІЗОВАНО МЕТОДИ НАВЧАННЯ:</p> <p style="text-align: center;">Загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Монологічний; * Демонстративний; * Діалогічний; * Евристичний; * Пошуковий; * Алгоритмічний; * Програмовий <p style="text-align: center;">Методи викладання:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Інформативно-повідомлюючий; * Пояснювальний; * Стимулюючий; * Спонукаючий; * Інструктивний <p style="text-align: center;">Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Виконавський; * Реконструктивний; * Частково-пошуковий; * Пошуковий; * Творчий. 	<p style="text-align: center;">ВИКОРИСТАНО ЗАСОБИ НАВЧАННЯ:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Об'єкти навколишнього середовища; * Таблиці; * Картки; * Ілюстрації; * ТЗН; * Книги, підручники; * Записи на дошці; * Інше: 																								
		<p style="text-align: center;">ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Фронтальна; * Групова; * Індивідуальна. 																								
		<p style="text-align: center;">ФОРМИ ВИКОНАННЯ ВИДІВ РОБІТ:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Усно; * Письмово; * З місця; * Біля дошки. 																								
<p style="text-align: center;">ЗОВНІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ УРОКУ (ЗАНЯТТЯ)</p> <ul style="list-style-type: none"> * Своєчасний початок і кінець уроку (заняття); * Раціональна організація робочого місця учня (студента) та вчителя (викладача); * Своєчасність записів домашнього завдання; * Своєчасність виставлення оцінок 	<p style="text-align: center;">КІЛЬКІСТЬ ОПИТАНИХ УЧНІВ (СТУДЕНТІВ)</p> <table border="1" style="width: 100%; height: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 15%;"></td> <td style="width: 15%;"></td> <td style="width: 15%;"></td> <td style="width: 15%;"></td> <td style="width: 15%;"></td> <td style="width: 15%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>																									<p style="text-align: center;">ДОТРИМАННЯ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНИХ НОРМ:</p> <ul style="list-style-type: none"> * стан класу: підлоги, парт, дошки; * естетичне оформлення; * вологе прибирання; * освітлення;

<p>ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <ul style="list-style-type: none"> * Мотивація навчання; * Реалізація запланованого матеріалу; * Логічність і послідовність викладу; * Оптимальність структури уроку (заняття); 		<ul style="list-style-type: none"> * температурний режим; * провітрюваність класу; * зовнішній вигляд учнів (студентів); * емоційно-психологічний стан: учителя (викладача) учнів (студентів)
--	--	---

Продовження таблиці аналізу заняття

<ul style="list-style-type: none"> * Раціональність використання методів, засобів навчання; * Мовна культура учнів (студентів), учителя (викладача); * Результативність уроку (заняття); Дисципліна учнів (студентів). 	<p>ТИП УРОКУ (ЗАНЯТТЯ):</p> <ul style="list-style-type: none"> * Подачі нового матеріалу; * Закріплення знань, умінь, навичок; * Перевірки знань, умінь, навичок; * Комбінований. 	<p>КІЛЬКІСНИЙ І ЯКІСНИЙ АНАЛІЗ НАВЧАННЯ:</p> <p>Всього учнів (студентів) – _____</p> <p>% якості _____</p> <p>% успішності _____</p>
---	---	--

Спостереження та аналіз уроку (заняття) складений _____ (_____)

Підпис Прізвище, ініціали

АКТИВНИЙ ЕТАП ПРАКТИКИ

I. Проведення навчальних занять (уроків), згідно календарно-тематичного планування та розкладу занять, у кількості, зазначеній керівником практики.

II. Проведення відкритого заняття (уроку) згідно календарно-тематичного планування та розкладу занять.

ТИПИ УРОКІВ ГЕОГРАФІЇ

Всі уроки у загальноосвітніх закладах розподіляються на 2 групи:

1. Спеціалізовані:

- а) урок засвоєння нових знань;
- б) урок засвоєння вмінь та навичок;
- в) урок застосування знань, вмінь та навичок;

г) урок узагальнення та систематизації знань;

д) контролю та корекції знань, вмінь та навичок.

2. Комбіновані.

Структура різних типів уроків географії

Урок засвоєння нових знань	Урок застосування знань, вмінь та навичок
<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація чуттєвого досвіду та опорних знань учнів 2. Мотивація навчальної діяльності учнів 3. Повідомлення теми, мети і задач уроку 4. Сприйняття та первинне усвідомлення учнями нового матеріалу 5. Усвідомлення об'єктивних зв'язків та відносин у матеріалі, що вивчається, розкриття внутрішньої сутності явищ, що вивчаються 6. Узагальнення та систематизації знань 7. Підведення підсумків уроку 8. Повідомлення домашнього завдання 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація опорних знань, вмінь та навичок, необхідних учням для успішного виконання практичних завдань 2. Мотивація навчальної діяльності учнів 3. Повідомлення теми, мети і задач уроку 4. Усвідомлення змісту та послідовності застосування практичних дій 5. Самостійне виконання учнями завдання під контролем та за допомогою учителя 6. Узагальнення та систематизації результатів роботи 7. Звіт учнів про способи й результати виконання роботи та теоретичне обґрунтування отриманих результатів 8. Підведення підсумків уроку 9. Повідомлення домашнього завдання
Урок узагальнення та систематизації знань	Урок контролю та корекції знань, вмінь та навичок
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мотивація навчальної діяльності учнів 2. Повідомлення теми, мети і задач уроку 3. Узагальнення окремих фактів, подій, явищ 4. Повторення та узагальнення понять й засвоєння відповідної до них системи знань 5. Повторення та систематизації основних теоретичних положень й провідних ідей науки 6. Підведення підсумків уроку 7. Повідомлення домашнього завдання 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мотивація навчальної діяльності учнів 2. Перевірка знання учнями фактичного матеріалу та уміння розкривати елементарні зовнішні зв'язки в предметах и явищах 3. Перевірка знання учнями основних понять та уміння самостійно пояснювати їх сутність, наводити аргументи та приклади 4. Перевірка глибини осмислення учнями знань та ступеню їх узагальнення 5. Застосування знань учнями в стандартних умовах 6. Застосування знань учнями в нестандартних (змінених) умовах 7. Збір виконаних завдань, їх перевірка, аналіз та оцінка 8. Підведення підсумків уроку та повідомлення домашнього завдання

ВИМОГИ ДО УРОКУ. ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ ДО УРОКУ

I. До змісту уроку:

1. Єдність уроку в дидактичному, логічному та психологічному відношенні.
2. Чітка постановка цілей уроку.
3. Оптимальний вибір методів навчання.
4. Відокремлення головного та другорядного.
5. Екологічна та економічна спрямованість навчання та виховання.
6. Зв'язок між змістом уроку та життєвим досвідом учнів.
7. Профільна направленість уроку.

II. До методів навчання та організації уроку:

1. Комплексне рішення задач навчання, виховання та розвитку школярів з урахуванням їх індивідуальних та вікових особливостей.
2. Науковість та доступність навчання.
3. Активізація пізнавальної діяльності учнів й розвиток їх самостійності в надбанні та застосування знань, умінь та навичок.
4. Наочність в навчання, в якій особливу роль відіграє краєзнавчий підхід до навчання.
5. Забезпечення диференційного підходу, як необхідної умови для розвитку особистості учня.
6. Систематичне здійснення повторення та закріплення знань, умінь та навичок.
7. Систематичний поетапний контроль за якістю знань, умінь та навичок.

ВИМОГИ ДО СТВОРЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ РОЗРОБКИ УРОКУ

Мета уроку:

1. Які знання, вміння та навички повинні бути повідомлені та засвоєні на уроці?
2. Який виховний ефект повинен мати урок, програмний матеріал?
3. Які вміння та навички будуть засвоєні на уроці?

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ УРОКУ

I. Актуалізація чуттєвого досвіду та опорних знань учнів

1. Парне взаємоопитування.
2. Монологічна відповідь учня.
3. Рецензування відповіді учня (колективно й індивідуально).
4. Письмове відтворення домашнього завдання.
5. Робота з диференційним дидактичним матеріалом (за рівнями).
6. Диктофонне (тихе) опитування.
7. Слухання відповіді учня.
8. Написання географічних диктантів (різноманітних).
9. Подача сигналу оцінки самоконтролю.
10. Контроль за дорученням (керівник групи, учитель).
11. Прес-конференція учня.
12. Опитування за алгоритмом.
13. Захист творчої персональної роботи.
14. Тестування.
15. Відтворення події за малюнком.
16. Вікторина «Щасливий випадок».
17. Відтворення «шаталівського» опорного конспекту.
18. Відтворення домашнього завдання за зразком «Поля чудес».
19. Відповіді спонтанного дуету.
20. Перегляд теле-, кінопередачі з наступним опрацюванням.
21. Опитування «ланцюжком».
22. Опрацювання додаткової літератури.
23. Опрацювання картографічних матеріалів.
24. Доповнення з місця.
25. Розв'язування географічних задач.
26. Розв'язування задач «Хто скільки може».
27. П'ятихвилинка відкритих повідомлень.
28. Робота з помилками, допущеними вчителем спеціально.
29. П'ятихвилинка новин.
30. Гра «Чорний ящик».
31. Дуель учитель-учень.
32. Відповідь самому собі із самооцінкою.
33. Розв'язування шарад, кросвордів, ребусів тощо з домашнього завдання.
34. Аналіз приладу, який учень бачить уперше.
35. Захист виготовленого приладу.
36. П'ятихвилинки «Це я повинен знати напам'ять».
37. Самозвіт «Я знаю, я вмію».
38. Мнемічна відповідь за принципом гри «День-ніч».
39. Опитування за принципом гри «Слабка ланка».
40. Опитування за принципом гри «Поле чудес».
41. Опитування за принципом гри «Колесо фортуни».
42. Учень у ролі вчителя.

II. Первинне засвоєння знань

1. Слухання вчителя.
2. Слухання й конспектування почутого.
3. Слухання та складання плану почутого.
4. Слухання та складання тез почутого.
5. Слухання та складання тестів за почутим.
6. Слухання та складання контурної карти за почутим.
7. Слухання та складання «шталівського» опорного конспекту.
8. Слухання й запис того, чого нема в підручнику.
9. Слухання й запис того, чого нема в розповіді вчителя.
10. Читання тексту підручника.
11. Читання тексту та складання плану.
12. Читання тексту й написання структурного конспекту.
13. Читання тексту й написання «шталівського» опорного конспекту.
14. Читання з виписками.
15. Читання та складання тез прочитаного.
16. Читання й запис анотації.
17. Читання й рецензування тексту.
18. Читання та складання заголовків до тексту.
19. Читання та складання тестів.
20. Захист творчої роботи з нового матеріалу.
21. Розказування нового матеріалу.
22. Участь в евристичній бесіді при поясненні.
23. Розгляд ілюстрації в підручнику.
24. Перегляд та опрацювання теле-, кінострічки, електронної презентації.
25. Робота з додатковою літературою.
26. Робота з картографічними матеріалами.
27. Доповнення до розповіді вчителя.
28. Відкриті повідомлення учнів за темою уроку.
29. Взаємоперевірка записаного.
30. Проговорення почутого від учителя.
31. Постановка запитань учителю.
32. Самостійний аналіз побаченого приладу.
33. Запис у словник нового з уроку.

III. Засвоєння нового матеріалу. Закріплення

1. Читання параграфа підручника після пояснення вчителя.
2. Зробити виписки.
3. Скласти план.
4. Законспектувати.
5. Скласти «шталівський» опорний конспект.
6. Написати рецензію.
7. Написати анотацію.
8. Письмові відповіді на запитання підручника.

9. Усні відповіді на запитання підручника.
10. Письмові відповіді на запитання вчителя.
11. Усні та письмові відповіді на запитання вчителя.
12. Складання схем, діаграм, порівняльних таблиць тощо.
13. Заповнення контурної карти.
14. Розв'язування географічних задач, вправ.
15. Складання власних задач, вправ та їх розв'язування.
16. Взаємопарне опитування.
17. Самовідповідь із вивченого на уроці.
18. Робота з рівневим дидактичним матеріалом.
19. Робота з додатковою літературою.
20. Письмове відтворення почутого на уроці.
21. Короткострокова самостійна робота.
22. Проведення диктанту з перфокартами.
23. Підготовка тестів.
24. Відтворення розповіді вчителя.
25. Складання алгоритму відповіді.
26. Складання програмних завдань.
27. Проведення «розумової» атаки.
28. Малювання вивченого матеріалу.
29. Відповідь біля карти.
30. Словникова робота («Сенкан»).
31. Відповідь спонтанного дуету.
32. Опитування «ланцюжком».
33. Запитання учнів до вчителя. Слухання вчителя.

IV. Повідомлення домашнього завдання

1. Запис домашнього завдання у щоденник.
2. Слухання методичних порад учителя.
3. Вибір рівневого завдання.
4. Читання тексту домашнього завдання.
5. Виконання домашнього завдання у класі.
6. Запитання до вчителя за домашнім завданням.
7. Відмітка (через закладку в підручнику) домашнього завдання.
8. Голосне відтворення домашнього завдання.
9. Розгляд ілюстрацій до домашнього завдання.
10. Вимоги до запису домашнього завдання (слухання).
11. Показ позитивних зразків виконання домашнього завдання.
12. Слухання «Як працювати з текстом».
13. Показ додаткової літератури.

ТИПИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

I. Лекції по формі організації (за Н. В. Бордовською, А. А. Реан):

1. Інформаційна лекція.
2. Проблемна лекція.
3. Лекція-візуалізація.
4. Лекція-вдвох.
5. Лекція із заздалегідь запланованими помилками.
6. Лекція-прес-конференція.
7. Лекція-дискусія.
8. Лекція-бесіда.
9. Лекція із застосуванням зворотнього зв'язку.
10. Лекція з опорним конспектуванням.

II. Семінар (за А.М. Алексюком)

1. Семінар запитань і відповідей.
2. Семінар — розгорнута бесіда: передбачає попередню підготовку студентів з визначених завдань.
3. Семінар — колективне читання: студенти зачитують тексти, коментуючи їх зміст з позицій розвитку сучасної науки.
4. Семінар, що передбачає усні відповіді студентів з наступним їх обговоренням.
5. Семінар-дискусія: студенти, маючи програму, завчасно готуються до дискусії та розгортають її безпосередньо на занятті.
6. Семінар, що передбачає обговорення й оцінювання письмових рефератів студентів.
7. Семінар-конференція: студенти завчасно готують доповіді, виступають з ними, відповідають на запитання своїх колег.
8. Семінар — теоретична конференція: проводиться зі студентами кількох груп курсу на основі вивчення об'ємного розділу чи цілої дисципліни.
9. Семінар — вирішення проблемних завдань: проводиться на основі створення проблемних ситуацій, виділення проблемних завдань і праці над їх розв'язанням.
10. Семінар — прес-конференція: кілька студентів готують повідомлення з вузлових питань, а всі учасники включаються в їх обговорення.
11. Семінар — "мозковий штурм"

ПРОВЕДЕНІ УРОКИ (ЗАНЯТТЯ) З ГЕОГРАФІЧНИХ КУРСІВ

за період педагогічної практики

№ п/п	Навчальний курс, тема уроку (заняття)	Дата проведення	Оцінка	Підпис учителя, методиста
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

КОНСПЕКТ УРОКУ (ЗАНЯТТЯ) З ГЕОГРАФІЧНИХ КУРСІВ*

Клас (курс) _____ Предмет _____

Тема уроку (заняття) _____

Мета уроку (заняття):

Освітня: _____

Розвивальна: _____

Виховна: _____

Тип уроку (заняття): _____

Обладнання: _____

Використана література у підготовці до уроку (заняття): _____

Рекомендована література для учнів (студентів): _____

СТРУКТУРА УРОКУ (ЗАНЯТТЯ)

Структурні елементи уроку (заняття), час	Діяльність вчителя (викладача)	Прогнозована діяльність учнів (студентів)

* Конспект повинен бути готовий за 2-3 дні до проведення уроку (заняття) та ухвалений вчителем (викладачем), що викладає даний предмет у навчальному закладі, де проходить педагогічна практика.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОАНАЛІЗУ УРОКУ (ЗАНЯТТЯ)

1. На скільки витримані вимоги діючої навчальної програми і яке місце займає урок (заняття) в темі, що вивчається в даній дисципліні?
2. На які особливості й можливості учнів (студентів) спирався вчитель (викладач) при підготовці до уроку (заняття)?
3. Формування загальних й конкретних задач уроку – чому обраний саме такий тип уроку?
4. Обґрунтування вибору навчального матеріалу – що було головне на уроці (занятті)?
5. Обґрунтування вибору методів навчання під час уроку (заняття)?
6. Яким чином реалізовувався індивідуальний підхід до учня (студента)?
7. Які були умови під час навченого процесу?
8. Яким чином розподілявся навчальний час?
9. Чому не вдалося вкластися в час, або чому залишився вільний час?
10. Що вдалося й що не вдалося виконати (вказати причини)?
11. Чи задоволений вчитель (викладач) роботою власною й учнів (студентів)?

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З ГЕОГРАФІЇ

Зміст виховання — це система морально-духовних, інтелектуальних, трудових, фізичних та естетичних якостей, переконань, умінь і навичок, які спрямовані на досягнення основної мети виховання — формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

Головна мета національного виховання, — зазначено в Державній національній програмі «Освіта», — набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральності, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури.

Програма виховання містить такі змістові компоненти:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії рідного народу;
- формування високої мовної культури, оволодіння українською мовою;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, що населяють Україну;
- виховання духовної культури особистості; створення умов для вільного вибору нею світоглядної позиції;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродійностей;
- формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді, охорони та зміцнення їх здоров'я;
- виховання поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки;
- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю;
- забезпечення високої художньо-естетичної освіченості й вихованості особистості;
- формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою;
- розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов їх реалізації;
- формування у дітей і молоді уміння міжособистісного спілкування та підготовки їх до життя в умовах ринкових відносин.

Види класної позаурочної роботи:

- ведення загального класного календаря природи з використанням записів, сюжетних і фрагментарних малюнків, умовних позначень тощо;

- цілеспрямоване спостереження за змінами в живій і неживій природі.

Позакласна діяльність базується на добровільності, інтересі та бажанні дітей її виконувати, тому вона необов'язкова для всіх учнів класу. Позакласна робота дає можливість розвивати індивідуальні інтереси дітей, їхні здібності, нахили, розширювати кругозір з географії, формувати стійкі потреби самостійно пізнавати, охороняти і примножувати навколишню природу.

Географія, як навчальний предмет, має великі можливості для проведення позакласної роботи, оскільки її зміст тісно пов'язаний з навколишнім світом, з господарською діяльністю людини, з міжнародними та внутрідержавними подіями.

Основні форми позакласної роботи з географії та методика їх проведення

- складання анотацій, рефератів, доповідей за допомогою додаткової науково-популярної географічної літератури, періодичної преси, державних документів;
- закріплення дослідницьких методів географічної науки на екскурсіях і в походах: спостерігати, збирати та оформляти колекції гірських порід і мінералів, графічно відображати статистичні дані і т. д., складати плани і карти схеми походів, орієнтуватися на карті;
- підготовка і проведення конкурсів, вікторин, заочних подорожей, брейн-рингів, ранків, вечорів, зустрічей і т.д.

Позакласна робота з географії вирізняється різноманітністю форм: гуртки, позакласні читання, географічні конференції, ранки і вечори, конкурси, вікторини, екскурсії, походи, олімпіади, випуск рукописних видань (газет, альбомів, календарів знаменних дат і т. п.)

За способом організації діяльності учні у дидактико-методичній літературі розрізняють індивідуальну, групову та масову позакласну роботу.

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ УЧНІВСЬКОГО (СТУДЕНТСЬКОГО) КОЛЕКТИВУ*

Тема: _____.

Дата проведення: _____

Мета: 1) пізнавальна – _____

2) виховна – _____

3) розвиваюча – _____

Форма проведення: _____

Обладнання: _____

Підготовчий етап заходу

1. Розробка плану-конспекту виховного заходу.
2. Підготовка обладнання, наочності, оформлення помешкання (за необхідністю).
3. Підготовка учнів (студентів) до виховного заходу.
4. Інструктаж з техніки безпеки (за необхідністю).

Хід заходу

№ п/п	Зміст діяльності	Термін виконання	Відповідальний	Методичні вказівки

* Конспект повинен бути готовий за 2-3 дні до проведення виховного заходу та ухвалений класним керівником (куратором), що здійснює керівництво учнівським (студентським) у навчальному закладі, де проходить педагогічна практика.

Психолого-педагогічна характеристика учня (студента)

Параметри характеристики	Характеристика
1	2
I Загальні відомості	
Прізвище, ім'я	
Вік	
Клас (група)	
Загальний фізичний розвиток	
Стан здоров'я	
Умови життя в родині	
Навчальна діяльність	
Успішність	
Загальний розумовий розвиток	
Розвиток мови	
Здатність до навчання	
Старанність у навчальній роботі	
Цікавість до занять	
Уміння вчитися	
III Праця	
Ставлення до праці	
Трудові навички і вміння	
Організованість, дисциплінованість	
Тривалість трудових зусиль	
Улюблені види праці	
IV Суспільна діяльність і активність	
Ставлення до громадського життя	
Цікавість до громадського життя країни	
Суспільні обов'язки	
V Спрямованість особистості	
Особиста спрямованість	
Характеристика усвідомлених мотивів	
Погляди і переконання	
Єдність знань і поведінки	
Прагнення, наміри, мрії, ідеали студентки	
VI Здібності	
Загальні і спеціальні	
Найбільш видатні здібності	
VII Особливості характеру та темпераменту	
Риси характеру	
Особливості темпераменту	
Переважаючий настрій	
VIII Взаємини з колективом і ставлення до навчального закладу	
Місце в колективі	
Ставлення до товаришів	
Місце в колективі і ставлення до нього	
Ставлення до навчального закладу	
Ставлення до педагогічного колективу	

1	2
IX Дисциплінованість	
Загальна характеристика поведінки	
Дотримання навчального режиму	
Виконання вимог	
Загальні висновки	

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ КЛАСНОГО (СТУДЕНТСЬКОГО) КОЛЕКТИВУ Й СКЛАДАННЯ ЙОГО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Загальні відомості про класний (студентський) колектив й історію його формування (кількість учнів – статевий, віковий склад, чи були злиття з іншими колективами, зміна класних керівників (кураторів) тощо).

2. Керівництво й організація класу (курсу):

а) організуюча ланка класу (курсу), її актив; староста та його робота; характеристика активістів (комунікабельність, ініціативність, самостійність, вимогливість до себе та інших, авторитет серед товаришів та його основа, організаторські здібності, піклування про окремих товаришів, ставлення до суспільної думки);

б) наявність в колективі неофіційних «ватажків», характер їхнього впливу на клас (курс) й причини, відношення до них активу класу (курсу), наявність в класі (на курсі) «пригноблених» учнів (студентів) і причини, можливі шляхи змінення такого відношення до них;

в) взаємостосунки всередині колективу, ступінь згуртованості, ціннісно-орієнтаційна єдність класу (курсу), прояв взаємної вимогливості, чутливості, дружнього піклування, взаємодопомоги й поваги; наявність чи відсутність угруповань, їхня внутрішнє підґрунтя й ступінь зацікавленості у спільних справах класу (курсу), критика й самокритика в колективі; особливості взаємовідносин за

статтю, товариство й дружба поміж окремих членів колективу, їхня внутрішня основа; «емоційне благополуччя» окремих учнів (студентів);

г) особистість класного керівника (куратора), його авторитет серед учнів (студентів), впливовість на клас (курс): освіченість, загальна культура, організаторські здібності, знання психології учнів (студентів), їхніх інтересів тощо; відношення до нього класного (студентського) колективу.

3. Зміст й характер колективної діяльності:

а) навчальна діяльність: загальна характеристика успішності навчання й дисципліни, боротьба класу (курсу) за високу успішність; наявність контролю за оцінками окремого учня (студента), вимоги до них класного керівника (куратора), активу класу (курсу) й всього колективу; взаємодопомога та форми її організації; дисципліна класу (курсу) в навчальній діяльності, негативні моменти в навчальній роботі (користування шпаргалками, підказки, списування тощо);

б) життя колективу поза учбовими заняттями: зацікавленість політикою, музикою, спортом, мистецтвом, літературою, колекціонуваннями тощо; форми прояву цих інтересів; участь колективу в суспільному житті навчального закладу;

в) суспільно-корисна праця та її місце в позакласному житті колективу; види праці та характер її виконання, соціальна дисципліна в суспільно-корисній праці.

4. Аналіз конкретних прикладів впливу колективу на особистість й особистості на колектив.

5. Загальні висновки: рівень (стадії) розвитку колективу; характер загального емоційного клімату в класі (на курсі): бадьорий, життєрадісний, інертний, напружено-нервовий тощо; дисциплінованість, визначення основних недоліків в організації життя колективу, причин конфліктів серед його членів, способи їхнього подолання.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ МЕТОДИЧНОГО РОЗДІЛУ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) ДОСЛІДЖЕННЯ

За діючими кваліфікаційними вимогами до дипломних (магістерських) робіт зі спеціальності «Географія» матеріали наукового дослідження, якими займаються студенти під час дипломування, рекомендуються до впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх та вищих навчальних закладів України.

Робота над створенням методичного розділу кваліфікаційної роботи майбутнього фахівця географії має наступний алгоритм:

1. Визначення місця об'єктно-предметної сфери наукового дослідження автора дипломної (магістерської) роботи у змісті навчальних географічних курсів загальноосвітніх, профільних та вищих навчальних закладів (табл. 3).

Таблиця 3

З'ясування відповідності і місця результатів наукового дослідження
змістові навчальних програм (на основі [зі списку літератури дипломної роботи])

Клас	Курс	Розділ. Тема	Зміст програми курсу	Місце результатів дослідження
Програми географічних курсів загальноосвітніх шкіл				
5	Рідний край (приклад)	Тема 8. Господарська діяльність	Види людської діяльності, спрямовані на створення сприятливих умов для життя і всебічного розвитку особистості. Охорона здоров'я. Екскурсія. Ознайомлення з місцевим підприємством, установою (лікарня, санаторно-курортний заклад тощо)	Підрозділи 1.3, 2.4, рис. 2.2 Додаток Г
Програми для шкіл (класів) з поглибленим вивченням географії				
Програми профільних географічних курсів				
Програми географічних дисциплін вищої школи				

2. Аналіз змісту таблиці 3 на предмет визначення можливостей для найширшого використання текстового, графічного, картографічного та статистичного матеріалу дипломної (магістерської) роботи.

3. Узагальнення існуючого педагогічного досвіду викладання географії для визначення готовності певної вікової категорії учнів або студентської аудиторії до засвоєння результатів наукового дослідження автора.

4. Визначення форми організації навчання учнів (студентів), що максимально ефективно вмістить вищезначені результати дослідження.

5. Написання плану-конспекту уроку (заняття) або виховного заходу з опорою на наявний досвід наукової та педагогічної діяльності.

ПРИКЛАД

План-конспект уроку: «Адміністративно-територіальний устрій України» для 9-го класу

Дата: (за календарно-тематичним плануванням)

Тема: Адміністративно-територіальний устрій України.

Мета уроку:

Навчальна: сформувати комплекс знань про адміністративно-територіальний устрій та його складові, дати уявлення учням про переваги і недоліки сучасного адміністративно-територіального устрою України; показати своєрідність стану адміністративно-територіального устрою різних регіонів України; розвивати вміння систематизувати досліджуваний матеріал.

Розвиваюча: розвивати просторово-географічне мислення, вміння створювати образ об'єкта.

Виховна: здійснювати патріотичне виховання, розвивати моральні якості особистості учнів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: § 4 (Географія: Підручник для 9 кл. / О. Ф. Надтока, О. М. Топузов), атлас для 9 класу (С. 6-7), таблиці (2.1-2.5, 3.5-3.9, 3.10 дипломної роботи), схеми (рис. 2.2, 2.7, 3.5 дипломної роботи), карта «Назва» (додаток В дипломної роботи), мультимедійний комплекс.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів

Більшість із вас, безумовно, на власному досвіді зустрічали назви міст та областей, з новин чи подорожуючи. Зважаючи на досить велику площу України, постає питання ефективного управління соціальною (лікарні, школи, інші заклади) та економічною сферами України (пропорційний розподіл коштів з бюджету по регіонах України). Питаннями регулювання цих процесів на правових засадах здійснюється за допомогою адміністративного устрою. Це допомагає безпосередньо вирішувати соціально-економічні питання малих груп суспільства (міста, села, тощо).

Бесіда

1. Назвіть площу України. Яке місце в Європі, світі посідає Україна?
2. Який основний документ України являється правовою засадою для здійснення адміністративного поділу?
3. Які області України ви можете згадати?

III. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності учнів

Розповідь вчителя

Україна поділяється на 24 області, Автономну Республіку Крим, міста державного значення – Київ та Севастополь. Досить подивитися на карту України, щоб переконатися в цьому. Область має свій центр, так би мовити, свою столицю – адміністративний центр, який впроваджує державні закони і повноваження у межах своєї області. В підпорядкуванні в області знаходяться населені пункти – міські та сільські, кількість яких пов'язана із часткою міського та сільського населення в області.

? До якого населення відносимось безпосередньо ми з вами?

IV. Вивчення нового матеріалу

Адміністративно-територіальний устрій (або державний устрій):

- 1) визначення – **підрозділ 1.1.** дипломної роботи;
- 2) структура – **підрозділ 2.1, рис. 2.2** дипломної роботи;

3) розподіл одиниць АТУ за регіонами України – **підрозділ 2.1, таблиці 2.1-2.5** дипломної роботи;

4) формування сучасного АТУ – **підрозділ 3.1, карта «Назва»** (додаток В дипломної роботи).

V. Застосування знань та вмінь

Власне в закріпленні знань з сучасного АТП і полягатиме практична робота № 2. «Нанесення на к/к АО України».

На контурній карті необхідно:

1. показати кордони одиниць АТП (червоним олівцем провести контури);
2. підписати всі обласні центри України (обласний центр – пунсоном, і зліва – підпис). Ті області, або інші одиниці, назви яких не будуть співпадати з назвою адміністративного центру – підписати на карті;
3. штриховкою показати ті області, що не мають кордонів з іншими державами;
4. позначити межі та підписати на карті 2 міста зі спеціальним статусом.

В зошитах для практичних робіт зазначити теми та мету практичної роботи № 2. У висновку: 1) охарактеризувати сучасний стан АТП, 2) можливі шляхи зміни АТП; 3) вказати найбільші і найменші області (трійка лідерів) за площею та людністю.

VI. Підсумок уроку

Оцінювання діяльності учнів.

VII. Домашнє завдання

Опрацювати § 3-4 та оформити результати до практичної роботи № 2.

ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ТА ЗАХИСТ ПРАКТИКИ

Звітна документація по педагогічній практиці. Педагогічна наука висуває певні вимоги до формування професійно-педагогічних знань, умінь і якостей особистості вчителя (викладача) в період педагогічної практики, наявність яких повинне бути зафіксовано у звітах.

ВИДИ ЗВІТНОСТІ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ:

- 1) щоденник педагогічної практики (С. 13-16);
- 2) серія аналізів уроку (занять) в дидактичному, психологічному й методичному аспектах, у кількості, визначеній керівником практики (С. 19-22);
- 3) плани-конспекти навчальних занять (уроків), згідно календарно-тематичного планування та розкладу, у кількості, зазначеній керівником практики (С. 22-30);
- 4) розгорнутий план-конспект відкритого уроку (заняття) географії з оцінкою вчителя (викладача) від навчального закладу, на базі якого проходила педагогічна практика (С. 30);
- 5) психолого-педагогічна характеристика учня (студента) або класного (студентського) колективу з оцінкою керівника від кафедри педагогіки та корекційної освіти (С. 35-37);
- 6) план-конспект організації та проведення колективної творчої діяльності або виховного заходу з оцінкою керівника від кафедри психології та корекційної освіти (С. 34);
- 7) характеристика з навчального закладу на студента, що проходив на його базі педагогічну практику (С. 43-44);
- 8) написання методичного розділу за темою дипломного (магістерського) дослідження (С. 38-41);
- 9) звіт студента про успішність навчально-виховної роботи під час педагогічної практики (у вільній формі).

Представлені документи дають можливість керівникам практики судити про ступінь підготовленості студента до виконання функцій учителя загальноосвітнього закладу (викладача вищого навчального закладу).

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А (з педагогічної практики)

Студенту ДНУ ім. О.Гончара _____ курсу геолого-географічного факультету _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)
_____ проходив педпрактику з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

у навчальному закладі _____ і виконав (ла) таку роботу:

I. РОБОТА ЯК КЛАСНОГО КЕРІВНИКА (КУРАТОРА)

1. Перевірка щоденників _____ (шт.)
2. Відвідування учнів _____ (чол.)
3. Робота з батьками _____ (чол.)
4. Чергування в школі _____ (днів)
5. Позакласна робота з учнями (студентами):
 - а) зміст роботи _____

 - б) написав характеристику _____ (особистості, колективу),
яка оцінена _____
 - в) оцінка роботи класного керівника (куратора) _____

 - г) оцінка методиста кафедри педагогіки та корекційної освіти _____

II. ПОЗАКЛАСНА РОБОТА ЯК ВЧИТЕЛЯ – ПРЕДМЕТНИКА

1. Перевірив (ла) _____ домашніх _____ контрольних робіт

2. Навчався з відстаючими учнями (студентами) _____

з предмету _____
результати _____
3. Навчався з відмінниками, здібними (потрібне підкреслити) _____

4. Виготовував наочних посібників _____
5. Виготовував приладів, поставив робіт _____
6. Відвідав занять вчителів-предметників _____
7. Провів _____ вечорів на теми _____
8. Інші види позакласної роботи _____
Оцінка _____ Підпис учителя (викладача) _____

III. ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

1. Проведено _____ занять, із них _____ із застосуванням ТЗН _____ наочними посібниками _____

1. Тема _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
			(учителя)	(методиста)
2. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
3. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
4. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
5. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
6. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
7. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
8. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
9. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
10. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
11. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____
12. _____	клас _____	оцін. _____	підпис _____	підпис _____

Уміння практиканта підвищувати активність учнів на уроці _____

IV. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ ПРАКТИКАНТА

Загальна підготовка студента до проведення пробних уроків (занять): організація пробних уроків (занять), загальна теоретична підготовка студента та основні недоліки в підготовці практиканта _____

Ступінь виконання програми практики _____

Ставлення студента до практики _____

Професійна здатність до педагогічної роботи _____

Пропозиції школи щодо вдосконалення організації та проведення педагогічної практики _____

V. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЗА ПРАКТИКУ

М.П. _____

Директор школи _____

ПОРТФОЛІО УЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

Портфоліо – це спосіб накопичення своїх розробок, сценаріїв різних заходів тощо. Цей спосіб дозволяє один раз зібрати разом, систематизувати інформацію, розкласти її в певній логічній послідовності, доповнювати за потребою і видавати за запитом.

За допомогою правильно складеного портфоліо ми можемо розповісти про те, як самі бачимо і уявляємо свою професію, про свої досягнення, про реалізацію особистих проектів розвитку системи географічної освіти.

Ще одна особливість портфоліо – це те, що ви самі обираєте структуру свого портфоліо, самі вирішуєте, які документи і в якому порядку вносити до нього. Це робочий інструмент. На будь-яку сторінку можна внести доповнення, зауваження, роздуми і самоаналіз. Це можливість створити індивідуальний портрет учителя (викладача) географії, систематизувати, проаналізувати і кваліфіковано представити свої професійні досягнення. Це один із способів самопрезентації.

Створення професійного портфоліо – кропітка праця, але ці зусилля виправдають себе творчим ростом, визнанням колег, ростом авторитету географії як навчального предмету.

Функції портфоліо:

- 1) діагностична – фіксує зміни за певний проміжок часу;
- 2) змістовна – розкриває спектр виконуваних робіт;
- 3) розвиваюча – забезпечує безперервний процес освіти і самоосвіти;
- 4) мотиваційна – відзначає результати діяльності;
- 5) рейтингова – дозволяє виявити кількісні і якісні індивідуальні досягнення.

Практичне значення портфоліо:

- 1) атестація учителя, викладача географії в майбутньому;
- 2) систематизація діяльності учителя, викладача географії;
- 3) фактор, який стимулює професійний розвиток.

Моделі портфоліо

1. Портфель досягнень. Мета створення: оцінити прогрес в дослідницькій, професійній і творчій діяльності.

2. Портфель-самооцінка. Мета створення: показати прогрес чи регрес в певних видах чи окремих аспектах професійної діяльності.

3. Портфель-звіт. Мета створення: показати успішність і доказати прогрес дослідницької, професійної і творчої діяльності

Педагогічне портфоліо майбутнього учителя (викладача) географії

1. Вступ (автобіографія, резюме).

2. Есе «Вчителі, викладачі – хто вони?»: мотиви до викладацької діяльності, зміна поглядів на викладацьку діяльність, місце проходження практик. Розповідь про улюблених викладачів. Власний аналіз викладацької діяльності. Основні етапи становлення викладацької діяльності (або набуття компетентності).

3. Я у світі педагогів: інформація про педагогів, що є еталонами професійної викладацької діяльності у загальноосвітній та вищій школі. Аналіз хобі та інтересів з точки зору вимог до вчителя, викладача (на власну думку). Висловлювання видатних педагогів з приводу їх професійної діяльності та професійного співтовариства.

4. Я викладач у теперішньому та майбутньому: погляди на власне «Я», інтелект та образ життя; професійна стратегія та професійний девіз.

5. Висновки: важливі аспекти професійного досвіду, найважливіші риси майбутнього викладача, самооцінка власного портфоліо автора.

Педагогічне портфоліо вчителя (викладача) географії з досвідом роботи

1. **Загальні відомості** про вчителя (викладача) географії: фото, дата народження, освіта, кваліфікація, післядипломна освіта, самоосвіта, науковий ступінь, вчене звання, загальний стаж роботи, педагогічний стаж, стаж роботи у даному колективі, категорія.

2. Результати педагогічної діяльності вчителя (викладача) географії: дисципліни, що викладаються, кредо педагога, використання педагогічних технологій у викладанні географії, успішність участі учнів (студентів) в олімпіадах, конкурсах, турнірах; результати ДПА та ЗНО з предмету, або успішність навчання студентів з певних дисциплін; оцінки за курсові і дипломні роботи, моніторинг навчальних досягнень.

3. Науково-методична діяльність: підручники, науково-методичні публікації з предмету, завдання для проведення поточних та підсумкових контрольних робіт з предмету, мультимедійні презентації, які були створені як доповнення до уроків (занять), виступи на педрадах, засіданнях методичного об'єднання географії, конференціях, співпраця з колегами, тощо.

4. Позакласна робота: здійснення керівництва творчими групами учнів або студентів, робота з обдарованими учнями та студентами; предметні тижні, тематичні лінійки; оформлення кабінету географії чи предметної аудиторії.

5. Підвищення кваліфікації: час і форми роботи з підвищення кваліфікації.

6. Копії документів: дипломи про освіту, посвідчення про проходження курсів та стажувань, дипломи та грамоти за досягнення в навчально-виховній роботі з учнівською або студентською молоддю.

7. Висновки: важливі аспекти професійного досвіду, найважливіші риси вчителя (викладача) географії, самооцінка власного портфолію автора.

Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара

Кафедра фізичної та економічної географії
Дисципліна: Педагогічна практика (спеціалісти)
Академічні групи 5 курс

Навчальний рік 20_/20_

Семестр 10

Елементи контролю за 1 модулем

- Оформлення щоденника педагогічної практики – 5.
- Вивчення правил безпеки під час проведення практики та методики проходження педагогічної практики – 5.
- Самостійне опрацювання документації вчителя географії. Знайомство з навчально-методичним оснащенням навчального закладу-місцем практики; професійно-педагогічними обов'язками учителя загальноосвітнього навчального закладу та класного керівника – 10.

Елементи контролю за 2 модулем

- Оформлення педагогічних аналізів відкритих уроків учителів у кількості, зазначеній керівником практики – 15.
- Опрацювання навчально-методичної літератури для написання поурочних планів та навчально-виховного заходу – 10.

Елементи контролю за 3 модулем

- Проведення уроків, згідно календарно-тематичного планування та розкладу занять у кількості, зазначеній керівником практики – 10.
- Проведення відкритого уроку – 10.
- Проведення позакласного заходу згідно плану виховної роботи класного керівника учнівського колективу, за яким закріплений студент-практикант – 10.
- Складання психолого-педагогічної характеристики на учня або учнівський колектив згідно плану психолого-педагогічних досліджень – 10.

Елементи контролю за 4 модулем

- Оформлення характеристики з педагогічної практики – 5.
- Захист звіту педагогічної практики – 10.

Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара

Кафедра фізичної та економічної географії

Дисципліна: Виробнича (асистентська) практика (магістри)

Академічні групи 5 курс

Навчальний рік 20_/20_

Семестр 10

Елементи контролю за 1 модулем

- Оформлення щоденника асистентської практики – 5.
- Вивчення правил безпеки під час проведення практики та методики проходження педагогічної практики – 5.
- Самостійне опрацювання документації підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів. Знайомство з професійно-педагогічними обов'язками викладача вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації та куратора – 10.
- Узагальнення передового педагогічного досвіду – 10.
- Розробка та проведення навчального заняття (лекції, практичної, лабораторної роботи, семінару). Самоаналіз проведеного заняття – 20.
- Проведення організаційно-виховного заходу згідно плану роботи куратора студентського колективу, за яким закріплений студент-практикант – 10.
- Складання психолого-педагогічної характеристики на студента або студентський колектив згідно плану психолого-педагогічних досліджень – 10.
- Написання методичного розділу за темою дипломного (магістерського) дослідження – 20.
- Оформлення індивідуального звіту педагогічної практики – 5.
- Захист звіту педагогічної практики – 5.

Рейтингова система оцінювання з дисципліни

<i>Модуль 1</i>	<i>Сума</i>
<i>Змістовий модуль I</i>	<i>100</i>
100	

Шкала оцінювання:

90–100 балів — *відмінно* (A); 75–89 балів — *добре* (BС);

60–74 балів — *задовільно* (DE); 1-59 балів — *незадовільно* (FX).

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко С.Д. Посібник із організації та проведення педагогічної практики [Текст] / С. Д. Алексеєнко, З. П. Бондаренко, І. В. Распопов – Д.: РВВ ДНУ, 2008. – 36 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів / А.М. Алексюк. – Київ: Либідь, 1998. – 557 с.
3. Бордовская Н. В. Педагогика: Учебное пособие [Текст] / Н. В. Бордовская, А.А. Реан. — СПб.: Питер, 2006. — 304 с.
4. Вища освіта / М. І. Панов, Ю. П. Битяк, Г. С. Гончарова та ін.; за ред. проф. М. І. Панова. – Харків: Право, 2006. – 688 с. – (Нормативно-правові акти про організацію освіти у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації: у 2 кн.).
5. Галузинський В. М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: Навч. посібник для викладачів та аспірантів вузів / ІСДО; Київський лінгвістичний ун-т. / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К.: ІНТЕЛ, 1995. – 168 с.
6. Географічний майданчик у школі. Методичний посібник для вчителів географії // Краєзнавство. Географія. Туризм. – № 21-23 (червень), 2003. – С. 21-32.
7. Географія. Економіка: 6-11 класи. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів / Відповід. за випуск Н.В. Бєскова. – К.: Ірпінь, 2006. – 90 с.
8. Географія: Програми для профільних класів. / Відповід. за випуск Н.В. Бєскова. – К.: Педагогічна преса, 2005. – 195 с.
9. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
10. Дибський С. Практичний посібник для заступника директора // Професійний журнал для вчителів «Відкритий урок», 29 червня 2009. – <http://www.osvita.ua/school>.
11. Дмитрук І. Календарно-тематичне планування. Географія. 6-10 класи. Рідний край. 5 клас. Природознавство. 5-6 класи. Основи економіки. 10 клас. / І. Дмитрук, О. Заставецька, Н. Чоботарі. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 112 с.
12. Душина И.В. Методика преподавания географии: Пособие для учителей и

студентов педагогических университетов и институтов. / И.В. Душина, Г.А. Понурова. – М.: Просвещение, 1996. – 192 с.

13. Кловак Г. Т. Основи педагогічних досліджень: навчальний посібник для студ. пед. спец. вищих навч. закл. / Г. Т. Кловак. – Чернігів, 2003. – 259 с.

14. Книга вчителя географії: Довідково-методичне видання / Упорядник Н.В. Бескова, В. М. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 288 с.

15. Кобернік С.Г. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко, П. О. Масляк, О.Я. Скуратович – К.: Стафед-2, 2000. – 320 с.

16. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – 2-ге вид., доп. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007. – 194 с.

17. Методика обучения географии в средней школе: Пособие для учителей /Под редакцией И.С. Матрусова. – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.

18. Методика обучения географии в средней школе: Учебное пособия для студентов пед. институтов по географ. спец /Под ред. Л.М. Панчешниковой. – М.: Просвещение, 1983. – 320 с.

19. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України, 10 серпня 2004. – № 60-61.– С. 7-11.

20. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко; за заг. ред. О. Г. Мороза. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.

21. Організація робочого місця учня в кабінеті географії // Географія. – № 3, 2003. – С. 17-18.

22. Основы педагогики высшей школы: Учеб. пособие для студ. всех спец. / Л. Л. Товажнянский, А. Г. Романовский, В. В. Бондаренко и др. – Х.: НТУ «ХПИ», 2005. – 597 с.

23. Педагогіка вищої школи Навчальний посібник / Кузьмінський А.І. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

24. Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів
Затверджено: Наказ Міністерства освіти і науки України №601 від 20.07.04
<http://www.osvita.ua/school/>

25. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі :
навчальний посібник для магістрантів вищ. навч. закладів / З. І. Слєпкань. – К.:
Вища школа, 2005. – 240 с.

26. Типовий перелік навчально-наочних посібників та навчального обладнання
для загальноосвітньої школи (затверджений 20.06.2002 р.). // Географія та основи
економіки в школі. – №4. – 2003. – С. 3-10.)

27. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М.М. Фіцула.
– К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

28. Шипович Є.Й. Методика викладання географії: Навчальний посібник для
студентів географічних факультетів університетів. – К.: Вища школа, 1981. – 174 с.

29. Щоденник педагогічної практики для студентів III курсу / Укладач
І.В. Мороз. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 48 с.

30. Щоденник педагогічної практики: студентам вищих педагогічних
навчальних закладів / Укладач І.В. Мороз. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. –
74 с.

ЗМІСТ

	стор.
Передмова	3
Зміст педагогічної практики	4
Зміст виробничої (асистентської) практики	7
Підготовчий етап практики	9
Інструкція для вчителя (викладача) географії	13
Зразок оформлення щоденника педагогічної практики	15
План-календар педагогічної практики	17
Пасивний етап практики	17
Орієнтовний план вивчення системи роботи вчителя (викладача) географії	19
Оцінка діяльності вчителя (викладача) під час заняття	20
Аналіз методичних особливостей уроку (заняття)	21
Загальний аналіз відкритого уроку (заняття) географії	22
Активний етап практики	24
Типи уроків географії	24
Вимоги до уроку. Підготовка учителя до уроку	28
Вимоги до створення методичної розробки уроку	29
Типи навчальних занять у вищій школі	29
Проведені уроки (заняття) з географічних курсів за період педагогічної практики	30
Конспект уроку (заняття) з географічних курсів	31
Запитання для самоаналізу уроку (заняття)	34
Позакласна робота з географії	
План-конспект підготовки та проведення колективної творчої діяльності для учнівського (студентського) колективу	35
Психолого-педагогічна характеристика учня (студента)	36
Орієнтовна схема вивчення класного (студентського) колективу й складання його психолого-педагогічної характеристики	38
Методичні рекомендації до написання методичного розділу за темою дипломного (магістерського) дослідження	42
Оформлення звіту та захист практики	43
Види звітності з педагогічної практики	45
Характеристика (з педагогічної практики)	48
Портфоліо учителя географії	50
Структура рейтингової системи оцінювання дисципліни	
Література	

Навчальне видання

Галина Олександрівна Лисичарова

Ганна Олександрівна Ламекіна

Посібник до організації та проведення педагогічної практики
студентів-географів

Редактор І.І. Стаднік
Коректор Т.А. Андрєєва
Техредактор Л.П. Замятіна

Підписано до друку 05.07.11. Формат 60×84/16.

Папір друкарський. Друк плоский.

Ум. друк. арк. 3.4. Ум. фарбо.-відб. Обл.- вид. арк. .

Тираж 100 примірників. Зам. №

РВВ ДНУ ім. Олесь Гончара, вул. Наукова, 13, м. Дніпропетровськ, 49050.
Друкарня ДНУ ім. Олесь Гончара, вул. Наукова, 5, м. Дніпропетровськ, 49050